

Válogatott könyvjegyek

Vasné Tóth Kornélia (szerk.): **Ex libris és képkultúra. Modern magyar ex librisek**

Országos Széchenyi Könyvtár, Kossuth Kiadó, 352 oldal, 7990 Ft

RUDOLF ANICA

Ez év februárjában mutatták be azt a 20–21. századi magyar ex libriseket összegyűjtő albumot, amelyet *Vasné Tóth Kornélia* mint szerző, szerkesztő és mint a képek válogatója jegyez, és amelyet az OSZK és a Kossuth Kiadó közös kiadásban jelentetett meg. A kötet célja, hogy összefoglalja a korszak ex libris készítőinek és gyűjtőinek tevékenységét, és széles körű ismereteket közöljön az úgynevezett könyvjegyek elmúlt száz évéről. Ez a cél, mondhatjuk, teljesült: hiánypótló könyv született.

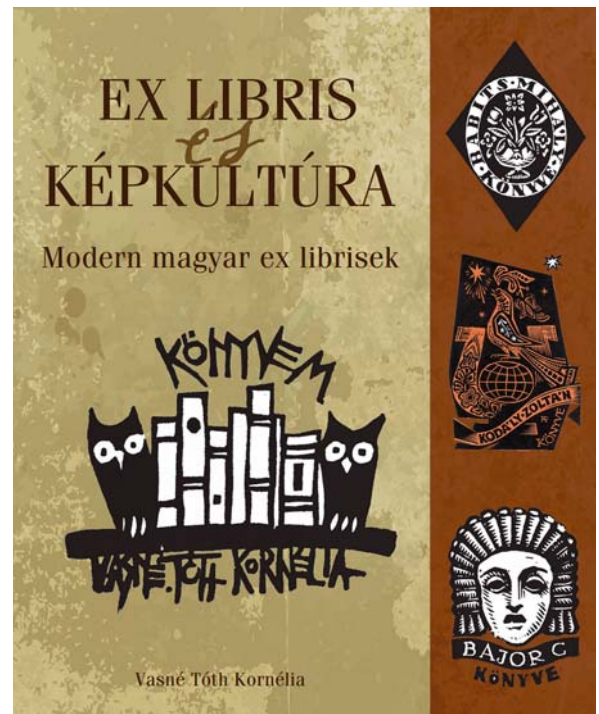
Az ex libris hagyományosan a könyv tulajdonosának készült, gyakran művészi kivitelű, kis méretű grafika, melyet a könyvborító belső oldalára ragasztottak be – manapság inkább az ingyenc műgyűjtők vágyott zsák-mánya. Technikáját tekintve többnyire sokszorosító grafikai eljárással készül, lehet fa- vagy linómetszet, rézkarc, rézmetszet, kőrajz, de készülhet vegyes eljárással is – eredeti célja szerint úgy díszítette a könyvet, hogy közben a könyv tulajdonosára jellemző, egyedi, művészi tartalmat adott hozzá.

A most megjelent album alkotókról és gyűjtőkről egyaránt körképet ad. A bevezető tanulmányt követően 14 fejezetben sorolja 14 tematikus kategóriába az ex libriseket, kategóriájukon belül kronologikus sorrendben: irodalom – ezen belül magyar és világ-irodalom –, történelem – benne a magyar és az egyetemes történelem mint alegység –, mitológia, vallás, képzőművészet, zene-tánc, topográfia, néprajz, hobbi, címerek, könyvbrázolás, állatvilág, növényvilág, étkezés. Az egyes fejezeteket képjegyzék zárja.

Feltételezhettük, hogy neves íróinknak-költőinknek volt (van) saját ex libris. A kötetben többek között megtalálható Babits Mihály, Radnóti Miklós, Dsida Jenő, Juhász Ferenc, Faludy György, Kányádi Sándor, Sánta Ferenc, Szabó Magda, Lázár Ervin saját könyvjegye, többüké neves grafikus, iparművész alkotása (Babitsét például Kozma Lajos készítette). A gyűjteményből azonban az is kiderül, hogy az olvasni szerető megrendelők előszeretettel rajzoltatták az irodalom, a történelem nagyjainak vagy épp kedvenc szerzőjüknek

a portróját a saját könyvjegyükre. Ezeknek az úgynevezett hommage-lapoknak a célja, hogy emléket állítsanak a vonatkozó személy (élet)művének, tevékenységének.

Képzőművészek gyakran ajándékozták meg egymást – és saját magukat – ex libriszel, amelyeken sokszor munka közben szerepelnek, de gyakori, hogy egy-egy híres művet komponált

a könyvjegyre a készítője. Ilyen Rodin Gondolkodója vagy a kolozsvári testvérpár, Márton és György Sárkányölő Szent György-szobra, de nem ritka a „kép a képben” kompozíció sem, példa erre Csontváry Önarcképének felhasználása, A Lovag, a Halál és az Ördög című Dürer-metszet nyomán készült hommage vagy Van Gogh Napraforgók című festményének felidézése.

A múlt század ex libriseinek széles körű kultúrtörténeti áttekintésére vállalkozó kötet alapműnek tekinthető mind művészet- és művelődéstörténeti szempontból, mind a műgyűjtés iránt érdeklődő közönség számára.